

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Statuitur doctrina Catholica contra hæreticos. c. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

quam ipsum verbum vocis, illud imaginatione cogitamus, quod licet nondum habeat esse existentiae, sed tantum obiectivum, verè dicitur verbum, sicut homo cogitatur verè dicitur homo. Quod si qualitas expressa in imaginatione inquit illius, quam exprimit intellectus diceretur verbo imaginationis, quævis alias species expressa in facultate quacumque sentiente diceretur verbum, quod est absurdum. Nam sicut aliæ facultates nō dicuntur loqui sic etiam nec dicuntur verbum exprimere, atqui imaginatio dicitur loqui, nō quod exprimat speciem rei, quam apprehendit, sed quia verbum, quod voce efferrendum est, in se apprehendit. Ego vero existimo verbum imaginationis etiam esse ipsam qualitatem expressam, quia interioris rem aliquam cogitamus: nam participatione intellectus, quam ex conjunctione cum illo habet, et imaginatio hominis interioris dicitur loqui, eo ipso, quod cogitat, et non solum dicitur verbū vocis apprehendere, sed etiam intrus secum loqui. Verum qualitas illa expressa imaginationis non vocatur verbum, quia dicitur, sed potius quia fit dictio quædam rei cogitate, sicut de verbo nostræ mentis dicemus disput. sequenti cap. 4. At species expressa, aut visus, aut auditus, vel alterius sensus, non vocatur verbum neque dictio, sed solum vocatur sensatio, quia dictio, et verbum propria sunt rationalis potentiae, vel eius, quæ rationalis influxum aliquo modo participat, qualis in nobis est sola imaginatio: cæteri enim sensus non habent aliquam rationis, nec ei ita connectuntur, sicut imaginatio, nec ab eis ratio ita pendet sicut ab imaginatione.

Deinde notandum est, rationem verbi non esse uniuocam verbo mentis, & vocis; nam his qualitatibus aded diuersis ratio quædã proxime communis non potest conuenire, cum non sint sub eodem genere proximo, vt constat, altera enim est spiritualis altera corporalis.

DISPUTATIO CXLI.

Vtrum verbum in Deo propriè dicatur
personaliter, an essentialiter.

Statuitur doctrina Catholica contra hereticos, cap. I.

Variae Scholasticorum opiniones, cap. 2.

Tam actum dicendi, quam verbum in diuinis solum sumi
notionaliter, verior sententia, cap. 3.

Soluuntur argumenta Durandi, cap. 4.

C A P V T I.

Statuitur doctrina Catholica conf. m hereticos.

Omissis hæreticis antiquis, & recentioribus, qui aut contra Trinitatem personarum, aut contra æqualitatem earum docuerunt, ac prout de aut personâ verbi negarunt, aut eius proprietatem e medio abtulerunt, de quibus satis superque dictum est disput. ro.8. & sequentibus, fuerit alij dicti, *Alogiani*, Græcè ἀλογοί, quasi sine verbo, quorum meminerunt Epiphanius hæres. 17. & August. de hæresibus, hæres. 30. qui verbum in diuinis negarunt, & ne erroris conuincerentur, Euangelium domini, & eius Apocalypsim non recipiebant: forsitan Epistol. Ioannis eadem de causa negabant: nomen autem, ἀλογοί, impositum eis fuisse ab Epiphanio, ipsè etiam testatur. Contra hos ex recentiorib. scripsit Alphons. à Castro lib. 4. aduer-

his hæreses verbo, *Deus*, hæresis 7. fuerunt autem, vt ipse scribit, & Præteolus in Elencho hæresium verbo, *Aligi*, & Sanderus lib. 7. de visibilibus Monarchia hæresis 29. tempore Soteri Pontificis, & Commodi Imperatoris lib anno 180. sed qua ratione hi negauerint verbum in Deo, nec Epiphani. nec August. explicant, an videlicet quia purent non esse secundam personam, aut illam non esse membra producta, aut esse puram creaturam: fuspicatur tamen, horum hæresim fuisse Iudeorum, & Sabellianorum negantium pluralitatem personarum, eius namque fecisse videtur mentionem Aristobolus in Oratione contra Gregales Sabellij Patriarchi in suis verbis. *Verbum enim illi tale adhibuit, quod homines in sua mente concipiunt, & sapientia talem, quæ sit ea, quæ nostri animi esset, attribuit: ideoque tuam personam Deum cum verbo asserunt, quem admodum hominem vnum dicimus cum sua ratione, verborumque in animo conceptu, nihil plus, quem Iudei sentientes quia Evangelium non recipiunt, statim ad initio clamant, in principio erat verbum, &c. vbi ostendit quia de causa illi hæresit, qui cum Iudeis vt Sabelliani fensent, Evangelium Ioan. non receperunt. Alio modo refert Cyrill. lib. 7. Theofauri cap. 3. Eunom. negasse, lib. 6. huius Dei esse verbum, quia scilicet verbum proprio vocis est: Filius autem animal est, eademque ratione nec sapientiam Patris esse dicebat, quia sapientiam non est animal; ideoque, vt refert Cyrill. cap. 4. idem Eunom. asserbat Filium Deum verbum illius in scriptura appellari; Non quia sanctam naturam esse patris sit, aut quia ipse filius sit in eternum, atque insitum patri verbum, sed quia pater verbum (intelligit per visus vocis) nobis enunciat, sicut sanctissimam quoque dicitur Filium, quia sanctissimus.*

Respondet autem Cyrill. cap. illo 3. dicens
esse rationem verbi, atque sapientie in Deo. & in
hominibus: in his enim neutrum esse subsistenti-
um, in Deo autem subsistit. Impugnat etiam ipsum,
quod Filium Dei animal appellauerit, cum ani-
mal illud sit, quod vitam participat: verbum au-
tem Dei sit ipsa vita. Et eodem cap. 4. Eunomio fi-
ci obijcit. Sicut filius non participatione sanctificatus
est sanctificatio, sic etiam non participatione veri-
tatis verbum: esset autem sola participatio, si
ea sola ratio verbum diceretur, quod verbum ve-
ritatis acceptum à Patre nobis annuntiaret. Contra
hos vero hæreticos, prope Sabellianus, & Arius
confutendos, nunc distendendum non est, ut
initio notavi, quare supersit solum, ut probemus
admissio mysterio Trinitatis, ut re ipsa Catholici
fateantur, Filium Dei verbum proprie appellari.
sic enim dicitur à Ioan. cap. 1. & in Epist. cap. 14. ut
omnibus notum est: sic etiam communiter Pa-
tres secundum in Trinitate personam verbum ap-
pellant, ut vidimus disput. 1. 11. & 12. nam de be-
nef. M. Iacobi Genenti articulo diximus.

Notandum tamen est, verbum *Dei* vocari
se etiam seruauit, vt obseruauit *Augustinus*, *tractatus*
Ioannis, explicans illud *Ioannis*. *Sermo tuus ueritas*
Sic etiam appellat *Lactantius* lib. 4. *diuinitus*
cap. 8. Tertullius lib. *aduersus Praxeam* *cap. 5. & 9. & Cyprianus*
Marci *lib. 2. cap. 27. Cyprianus* lib. 3. *aduersus Iulianum*
explicans illud *Psal.* 41. *Eruantur cor meum uerba*
bonum. Et quidem Græcam uocem, *logos*, Latine
aut uerbum, aut sermonem reddere possumus.
Quare reprehendendus est *Erasmus*, non quod
horum Patrum lectioni sequatur, illud *Ioannis*.
In principio erat uerbum, ipse conuertit, *In principio*

ter *fermo*, fed, vt benè notauit Canarienf. in art. l. quæft. 2. difput. 6. quæft. 2. Quia in annotationibus illius loci dixit, multo melius transferri fermonem, quam verbum in quo manifèfte deceptus eft. Nam fermo aggregatum quoddam ex pluribus ditionibus; verbum autem vnâ fimpli- cem ditionem tantum fignificat: ideoque fimpli- citer fecundæ perfonæ aptius denotat. De- iude obferuandum eft cum S. Thoma in folut. 2. idè Ariano, & Eunuomian negaffe in Deo verbum, quæ dixerunt non eſſe conſubſtantialem Patri. Adde, Sabellianis idè etiam negaſſe ver- bum, quia creberram vnâ tantum in Deo eſſe perſonam, quod ſi hi, terſas perſonas concederet, duo vero priores filium diceret eſſe eiundem cum Patre ſubſtantia, non dubitarent afferre ipſum productum per Patris intellectum, ac proinde eſſe proprie verbum illius, vt pudeat Durandum, qui negat, filium Dei per intellectionem procede- re, vt vidimus diſputat. 111. & 164. appropriatione docet, vocari verbum, vt capite ſequenti vide- bimus.

CAPVT II.

Variae Scholasticorum opiniones.

Quamquam Catholici fateantur, secundam in Trinitate personam verbum appellari, tamen in ea questione, Vtrum verbum proprie cōueniat essentiz, an personæ, non omnes eodem modo sentiunt. Referam igitur in hoc capite aliorum sententias, vt sequenti veriorē exponā.

Prima est Durandi in 1. distinct. 27. quæst. 3. Qui affirmat, verbum in Deo propriè dici essentialiter, secundæ autem personæ sola appropriatione conuenire. Cum dicit sola appropriatione conuenire, nō intelligit eo modo, quo communia, & essentialia aliquando personis accommodantur, vt nomen, *Amor*, hæc enim propriè, hoc est, non Metaphoricè, & improprie personæ conueniunt, sed intelligit, nomen, *Verbum*, appropriari propter similitudinem, quia licet nō procedat perintellectum, vt ipse putat; eius tamen productio, cum sit prior origini, assimilatur processioni perintellectum, quæ prior est, quam processio per voluntatem. Nam alii qui dicunt, esse quidem nomen commune, & essentialē conueniens Deo ratione essentialis cognitionis, sicut est sapientia, & amor; appropriari tamen filio, quia eius generatio est per actum intelligendi, sicut amor Spiritui sancto, quia per actum voluntatis procedit, à Durandi sententia longius distat: hi enim nō assentunt, Filium esse Verbum similitudine tantū, sed recipi propriè per intellectum procedere, at Durandus affirmat, secundam personam similitudine tantum procedere vt verbum.

B. G. 11

Bisariam vero probat suam sententiam : tum,
 quia verbum non procedit per intellectum : tum,
 quia verbum est in Deo, tum etiam, quia verbum in Deo
 essentialiter dicitur, quod his rationibus suadere
 conatur. Primum, quia verbum in Deo est ipse
 intellectus intelligendi, sicut in quocumque intellectu
 creato, actus autem intelligendi est communis, &
 intellectualis, ergo verbum non est in nonale in
 suis, sed essentialiter. Secundum in omni intello-
 gione perfecta semper est verbum, in Deo autem
 intellectus essentialis est maxime perfecta, ergo
 in Deo est verbum. Tercio actus nonalis non trans-
 gressetur ad creaturam, nec refertur supra
Vaequez in I. partem Tom. II.

CAPVT II. & III.

personam producentem, sic enim non dicimus, Pater generat creaturas, nec dicimus, Generat seipsum, & tamen dicimus, Pater dicit creaturas, & dicit seipsum, ergo actus dicendi non est actus notionalis generandi.

Secunda sententia est S. Thome in 1. distinct. 27. *Secunda quaest. 2. art. 2. Capreoli quaest. 2. art. 1. conclus. 4. Ferrariensis contra Gentem cap. 13. versic. Considerandum, nempe verbum in diuinis accipit essentialiter, & notionaliter, quia de ratione verbi non est realiter procedere, sed factis est, si nostro modo intelligendi concipiatur per modum emanationis, sicut essentialis intellectio in Deo à nobis intelligitur. Præterea verbum etiam dici potest, quod realiter procedit per intellectum, ergo cum Filius Dei per intellectum generetur, dicitur verbum notionaliter. Hæc sententia differt ab opinione Durandi: ille enim asserit, rationem verbi non continere filio, quia per intellectum procedat, sed quia eius productio sit prior ordine originis, sicut illa, quæ est per intellectum; vnde falso hi Doctores pro sententia Durandi allegari solent. Tum etiam ita asserunt, verbum in diuinis sumi essentialiter, vt etiam dicant sumi notionaliter, non solum appropriatione, sed ratione processionis per intellectum.*

Tertia opinio est, quam refert S. Thomas ibidem, quorundam, qui dicebant, verbum semper accipi notionaliter in Deo, actum tamen dicendi accipi posse essentialiter, & nonaliter; Primò quidem, vt idem est, quod intelligere, essentialiter, & sic non habet verbum. Secundò sumitur pro actu creationis, iuxta illud Genes. i. *Dixit Deus, fiat lux, &c.* Et hoc modo etiam non habet verbum, sumitur tamen hoc modo essentialiter. Tertiò vsurpatur pro actu externæ generationis, & ita verbum. Hanc eandem sententiam secuti sunt alij, vt refert Durandus, qui dicebant, sicut auctores prædicti, verbum semper accipi notionaliter pro secunda persona, actum vero dicendi essentialiter quidem, pro eo, quod est exprimere, & manifestare aliquid in verbo, & hoc pacto, assererebant, tres personas manifestare aliquid in secunda, quæ est verbum productum: notionaliter vero pro actu, quò pater producit secundam personam, qui actus solum conuenit Patri.

CAPVT III.

*Tam actum dicendi, quam verbum in diuinis solum sumi
notionaliter, verior sententia est.*

E Go vero communem sententiam amplectendam esse cenſeo, quam non ſolum tradidit S. Thomas in hoc articulo, quam Caietanus, & recentiores ibidem ſequuntur, verum etiam, vt notauit idem Caietanus, priorem, quam in primo ſententiarum, & alibi docuerat, tacite retractauit. Faciunt cum his *Magiſter in 1. diſtinct. 27. queſt. 2. Scorum ibidem queſt. 1. Gabriel. queſt. 3. artic. 2. nec diſcunt, Bonauentura 22. parte illius diſtinctionis queſt. 1. vbi quauis dicat, biſariam accipere verbum in Deo, vno modo, quando Deus interior loquitur, & hoc pacto notionaliter, altero modo eſſentialiter, cum exterius producit creaturam; tamen affirmat, hoc poſteriori modo dictionem, & verbum capi improprie pro ipſa re quæ ſit, & actione, ſeu productione illius: ergo ſentit verbum proprie acceptum in Deo, notionaliter ſolum uſurpari. Quæ ſententia probatur*

*Magiſt.
Gabriel.
Bonauentura
Probatuſque*